

УТВЪРЖДАВАМ:

ЗАМ.-РЕКТОР ПО УЧЕБНАТА ДЕЙНОСТ

ПРОФ. Д-Р МАТИЛДА АЛЕКСАНДРОВА-БОШНАКОВА

КОНСПЕКТ

ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ “ЕКОИКОНОМИКА”

1. Системата „Икономика-околна среда”. Взаимовръзки. Екологични активи.
2. Класификация на природните ресурси и техните запаси. Ефективно разпределение на ресурсите – статична и динамична ефективност, интертемпорална ефективност. Роля на пазара при разпределението на природните ресурси. Ресурсна рента. Оскъдност на ресурсите – фактори за нейното облекчаване и показатели за измерването ѝ.
3. Право на собственост върху природните ресурси – характеристики и видове стоки. Критерий за ефективност при правата на собственост – критерий на Парето. Видове пазарни провали /външни ефекти, отворен достъп, обществени блага. Теорема на Коуз.
4. Необходимост от оценка на ползите от околната среда и природните ресурси. Видове икономическа оценка на екосистемните услуги и продукти. Подходи и методи за икономическа оценка на ползите и услугите от околната среда и природните ресурси.
5. Икономика на контрол върху замърсяването. Замърсяване на околната среда – видове причинители и източници на замърсяване. Определяне на ефективното ниво/разпределение на замърсяване при различните видове ресурси.
6. Екологична политика. Необходимост от международна екологична политика. Основополагащи принципи и режими. Многостранни споразумения и международни институции в екологичната област.
7. Екологична политика на ЕС – характеристики и фази на развитие. Институционална и законова рамка, процедури за взимане на решения.
8. Инструменти на екологичната политика – регулаторни, пазарни и информационни инструменти. Характеристики, предимства и недостатъци.

9. Политика за климата: основни инструменти и постижения. Европейска схема за търговия с въглеродни емисии – механизъм на функциониране. Предимства и недостатъци.
10. Доброволни механизми на екологичната политика. Доброволни споразумения. Схеми за екологично етикетиране. Екологични изисквания към обществените доставки.
11. Основни концепции и подходи за управление на използването и опазването на природните ресурси. Особенности на природните ресурси като обект на управление. Адаптивен, съвместен и интегриран мениджмънт на природните ресурси.
12. Публично-частните партньорства в управлението на природните ресурси. Основни характеристики и същност на партньорството. Видове партньорства. Етапи на процеса на създаване на партньорства. Прилагане на публично-частното партньорство в управление на природните ресурси.
13. Управление на устойчивото използване на земята. Характеристика на поземлените ресурси и влиянието им на управленските решения. Индикатори за измерване състоянието на почвата. Органи на управление. Устойчиво управление на почвените ресурси.
14. Управление на устойчивото използване на водните ресурси. Характеристика на водните ресурси и влиянието им на управленските решения. Индикатори за измерване състоянието на водите. Органи на управление. Устойчиво управление на водните ресурси.
15. Управление на мултифункционално използване на горите. Характеристика на горските ресурси и влиянието им на управленските решения. Функции на горите и екосистемните услуги. Устойчиво и мултифункционално управление на горите.
16. Информация и управление. Дефиниция и характеристики на информацията. Перфектна, не-перфектна и асиметрична информация. Информацията – бизнес ресурс.
17. Видове информационни системи. Критерии за класификация. Системи за събиране и обработка на данни. Управленски информационни системи. Системи за подпомагане вземането на решения. Експертни системи.

18. Качество на продуктите. Определение и същност на категорията “качество”. Свойства, показатели за качество и методи за определянето им.
19. Тотално управление на качеството. Основни принципи и инструменти на модела “Тотално управление на качеството” (TQM – Total Quality Management)”.
20. Управление на околната среда. Системи за управление на околната среда, съответстващи на международните стандарти от серията ИСО 14001 и Схема за управление на околната среда и одитиране (EMAS).
21. Обхват, цел, задачи, обекти и субекти на екологичната оценка. Видове екологични оценки. Принципи на екологичното оценяване. Сравнение между стратегическа екологична оценка и ОВОС.
22. Организация и процедура за провеждане на стратегическа екологична оценка. Особенности на процедурата на стратегическата екологична оценка.
23. Организация и процедура за провеждане на оценка на въздействието върху околната среда. Етапи на процеса на ОВОС.
24. ГИС в екоикономиката. Приложение на ГИС.
25. Използване на тематичните карти в ГИС
26. Управление на територията. Териториално и регионално развитие. Регионални различия и уязвимост в ЕС и България. Управление на регионалното развитие. Политики за регионално развитие на ЕС и България.
27. Селски райони – характеристики, особености, дефиниция и териториални граници. Програми и мерки за развитие на селските райони в ЕС и България. Водено от общностите местно развитие. Местни инициативни групи.
28. Същност и характерни черти на конфликтите. Индикатори за възникване на конфликтите. Причини за конфликтите – обективни и субективни теории. Функции на конфликта. Структура на конфликта. Обект и предмет на конфликта. Типове прилагани тактики. Динамика на конфликта.
29. Връзка между природните ресурси и конфликтите. Характерни черти на екоконфликтите. Причини за екоконфликтите. Видове екоконфликти. Теории за екоконфликтите. Механизми на действие на екоконфликтите.
30. Етапи на управление на конфликтите. Стиллове за управление и разрешаване на конфликтите. Стратегии за управление и разрешаване на екоконфликтите. Преговори в конфликтна ситуация – характеристика, функции, модели на водене, принципи на водене. Медиация и арбитраж – същност, приложение при разрешаване на конфликти в различни сфери.

31. Международни и европейски защитени територии. Защитени територии в България. Управление и финансиране на защитени територии.

ЛИТЕРАТУРА

1. Велев, Д. и колектив, 2008. Информатика и информационни системи. Авангард Прима, София
2. Влайков С., Социалният конфликт, Университетско издателство Стопанство, С., 2004.
3. Върбанов, Р. 2009. Бизнес информатика. Фабер, В. Търново
4. Д. Колева, Управление на проекти., Изд. Ракурс , С., 2012
5. Джонев С, Социална организация, Софи-Р, С., том1, том 2, том 3, 2001
6. Димитров Д., Конфликтология, Университетско издателство Стопанство, С, 2004.
7. Дойчинова Ю., И. Кънчев, А. Митева, З. Стоянова (2009), Усъвършенстване на управленските аспекти на екоикономическата подготовка на студентите в УНСС, ИУ”Стопанство”.
8. Дюкенджиев Г., Р. Йорданов, Контрол и управление на качеството, Софтрейд, 2008
9. Илиева С, Организационно развитие, УИ Климент Охридски, С.,2006
10. Ишикава К., Тотално управление на качеството в Япония, ИК “Христо Ботев” София, 1994
11. Колева, Д. Управление на проекти. Изд. БАРМП. С., 2005 г.
12. Костов Г., И.Палигоров и др. (2005), Многофункционално горско планиране, ИК на Лесотехнически университет.
13. Маджарова Св. и колектив (2012). Селски райони. УИ Стопанство
14. Митева А., Стоянова З., Харизанова-Бартос Хр. Екология и Устойчиво развитие, УНСС, 2017
15. Моцев, М. 2000. Информационни системи в бизнеса. УИ Стопанство, София
16. Найденов Н., Албена Митева, Светла Маджарова и Зорница Стоянова, Екология и Устойчиво развитие, УНСС, 2009г.
17. Ненков, Д. Управление на реални активи. УИ „Стопанство”, УНСС. С. 2005 г.
18. Райков З, Корпоративен имидж, Дармон, С, 2001
19. Стефанов Н., Управление на качеството, “Сиела”, 2004
20. Стефанов Н., Х. Радев, И. Буров, В Станчева, Р. Воденичаров, Управление на качеството – наръчник, ИК “Труд и право”, 2004
21. Стоянов В, Организационна психология, Псидо, В., 2005
22. Стоянова З., 2011, Интегрирана екологична оценка (тестове, методически задачи), ИК АТЛ-50, София.
23. Тодорова, К., 2022, Ресурсен мениджмънт, Издателски комплекс – УНСС, с. 160.
24. Филева П., Х. Тужаров, Тотално управление на качеството или новата философия на бизнеса, „Асеновци”, 2007
25. Castro P., and E. Nielsen. (2003) Natural Resource Conflict Management Case Studies: an analysis of power, participation and protected areas. Rome: FAO.

26. Christmann G., O. Ibert, H. Kilper, T. Moss. Vulnerability and Resilience - from a Socio-Spatial Perspective Towards a Theoretical Framework: http://www.irs-net.de/download/wp_vulnerability.pdf
27. Dudley, N., 2008, Guidelines for Applying Protected Area Management Categories, IUCN– World Commission on Protected Areas
28. Emerton, L., Bishop, J.& L.Thomas, 2006, Sustainable Financing of Protected Areas: A Global Review of Challenges and Options, IUCN – World Commission on Protected Areas, Best Practice Protected Areas Guidelines Series No.13
29. Hackett S., 2011, Environmental and Natural Resources Economics : Theory, Policy and the Sustainable Society.
30. Hanley N., Shogren J., White B. , 2013, Introduction to Environmental Economics.
31. Lynch D.,(2009), Sustainable Natural Resource Management, Cambridge University Press.
32. Maqsood, S. and A. Gunasekaran. 2010. Handbook on Business Information Systems. Word Scientific, Singapore. eBook Academic Collection
33. Matiru V. (2000) Conflict and Natural Resources Management, Rome, FAO.
34. Means K., C. Josayma, E. Nielsen, and V. Viriyasakultorn. (2002), Community-Based Forest Resource Conflict Management. Rome: FAO.
35. Oskam, A., G. Meester, H. Silvis. (2010). EU policy for agriculture, food and rural areas. Wageningen Academic Publishers
36. Perman P., Ma Y., Common M., Maddison D., Mcgilvray J., 2011, Natural Resource and Environmental Economics, 4th Edition.
37. Renner M. (2002) The Anatomy of Resource Wars, Worldwatch Institute. Sustainable Development Foundation, Managing Tensions and Conflicts over Natural Resources. Bangkok: SDF.
38. Rose K. H., Project Quality Management - Why, What and How, J. Ross Publishing, Inc., 2005, ISBN 1-932159-48-7
39. Tietenberg T., Lewis L., 2013, Environmental & Natural Resources Economics: Pearson New International Edition, 9th Edition.
40. Wall S., 2013, Economics Express: Environmental Economics.
41. Warner M. (2001) Complex Problems, Negotiated Solutions: Tools to Reduce Conflict in Community Development. London: ITDG.
42. Zarsky L. (2002) Human Rights and the Environment: Conflicts and Norms in a Globalizing World. London: Earthscan.
43. ЕК, Приносът на регионалната политика за интелигентен растеж в рамките на стратегията „Европа 2020“
44. Постановления на МС No 55/2007 г.; 62/2007г., 121/2007 г., 194/2007 г.
45. Министерство на околната среда и водите, 2002, Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България
46. Министерство на околната среда и водите, 2002, Указания за ОВОС на инвестиционни предложения
47. Лекции по дисциплината „Развитие и управление на територията“
48. Маджарова Св. и колектив (2012). Селски райони. УИ Стопанство Национална стратегия за регионално развитие на България 2012-2022
49. ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 на България
50. Програма за развитие на селските райони на България 2014-2020
51. Закон за териториално-административното устройство на Република България

52. ЕК, Политика на сближаване 2014–2020 г. Инвестиране в растеж и работни места
53. ЕК, Приносът на регионалната политика за интелигентен растеж в рамките на стратегия „Европа 2020“
54. Oskam, A., G. Meester, H. Silvis. (2010). EU policy for agriculture, food and rural areas. Wageningen Academic Publishers
55. Christmann G., O. Ibert, H. Kilper, T. Moss. Vulnerability and Resilience - from a Socio-Spatial Perspective Towards a Theoretical Framework: http://www.irs-net.de/download/wp_vulnerability.pdf

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Rural Territorial Development. An approach to rural development
2. European Commission, Directorate-General for Agriculture and Rural Development, Rural Development in the EU Statistical and Economic Information Report 2012
3. <http://www.geospecs.eu/EconomicVulnerability.html>
4. Regional resilience: theoretical and empirical perspectives: <http://cjres.oxfordjournals.org/content/3/1/3.full>
5. http://cjres.oxfordjournals.org/content/early/2010/01/25/cjres.rsp033.abstract?ijk ey=26201f85b76b34a2f7c0a8045ba5f34237af5b60&keytype2=tf_ipsecsha

м. декември 2023 г.

проф.д.ик.н. Юлия Дойчинова:
(Ръководител катедра „Икономика на природните ресурси“)